РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

17 април 2008 година *

По дело C-404/06

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Bundesgerichtshof (Германия) с акт от 16 август 2006 г., постъпил в Съда на 28 септември 2006 г. в рамките на производство по дело

Quelle AG

срещу

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н P. Jann (докладчик), председател на състав, г-н A. Tizzano, г-н A. Borg Barthet, г-н M. Ilešič и г-н E. Levits, съдии,

генерален адвокат: г-жа V. Trstenjak,
секретар: г-н B. Fülöp, администратор,

* Език на производството: немски.

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 4 октомври 2007 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за Quelle AG, от адв. A. Piekenbrock, Rechtsanwalt,

— за Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände, от адв. P. Wassermann и адв. J. Kummer, Rechtsanwälte,

— за германското правителство, от г-н M. Lumma и г-жа J. Kemper, в качеството на представители,

— за испанското правителство, от г-жа N. Díaz Abad, в качеството на представител,

— за австрийското правителство, от г-жа C. Pesendorfer, в качеството на представител,

— за Комисията на Европейските общности, от г-н A. Aresu и г-н B. Schima, както и от г-жа I. Kaufmann-Bühler, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 15 ноември 2007 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3 от Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 година относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции (ОВ L 171, стр. 12; Специално издание на български език, глава 15, том 5, стр. 89, наричана по-нататък „Директивата“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Quelle AG (наричано по-нататък „Quelle“), предприятие за продажба от разстояние, и Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände (наричано по-нататък „Bundesverband“), одобрено сдружение на потребители, упълномощено от г-жа Brüning, клиентка на това предприятие.

Правна уредба

Общностна правна уредба

3 Директивата е приета на основание член 95 ЕО. Съображение 1 от нея припомня, че съгласно член 153, параграфи 1 и 3 от Договора за ЕО Европейската общност следва да допринася за постигане на високо ниво на защита на потребителите чрез мерките, които приема съгласно член 95 ЕО.

4 Член 3 от Директивата, озаглавен „Права на потребителя“, предвижда:

„1. Продавачът отговаря пред потребителя за всяка липса на съответствие, която съществува в момента на доставка на стоките.

2. В случай на липса на съответствие потребителят има право стоките да бъдат приведени в съответствие безплатно чрез ремонт или замяна, съгласно параграф 3, или да получи подходящо намаление на цената или договорът да бъде анулиран по отношение на тези стоки, в съответствие с параграфи 5 и 6.

3. На първо място потребителят може да поиска от продавача да ремонтира стоките или той може да поиска продавачът да ги замени, и в двата случая безплатно, освен ако това е невъзможно или непропорционално.

Счита се, че даден начин за обезщетяване е непропорционален, ако той налага на продавача разходи, които в сравнение с друга алтернативна форма на обезщетение са неразумни […].

Всеки ремонт или замяна се извършва в разумен срок и без значително неудобство за потребителя, като се вземат предвид характерът на стоките и целта, за която потребителят изисква стоките.

4. Терминът „безплатно“ в параграфи 2 и 3 се отнася до необходимите разходи, направени за привеждане на стоките в съответствие с договора, и по-специално разходите за пощенски услуги, труд и материали.

5. Потребителят може да поиска подходящо намаление на цената или да анулира договора:

— ако потребителят няма право на ремонт и замяна, или

— ако продавачът не е предоставил компенсацията в разумен срок, или

— ако продавачът не е предоставил компенсацията без значително неудобство за потребителя.

[…]“.

5 Според съображение 15 от Директивата „държавите-членки могат да вземат мерки всяко възстановяване на сума на потребителя да бъде намалено, за да се вземе предвид употребата на стоките от страна на потребителя от момента на доставката им; […] мерки, чрез които се постига анулиране на договора, могат да бъдат постановени от националното законодателство.“

6 По смисъла на член 5, параграф 1, първо изречение от Директивата, озаглавен „Срокове“:

„Продавачът е отговорен по силата на член 3, когато липсата на съответствие бъде установена до две години след доставката на стоките.“

7 Член 8, параграф 2 от Директивата, озаглавен „Национално законодателство и минимална защита“, гласи:

„Държавите-членки могат да приемат или запазят в сила по-строги разпоредби в съответствие с Договора, в областта, уредена от настоящата директива, за да гарантират още по-високо ниво на защита на потребителите.“

Национална правна уредба

8 Сред разпоредбите на Германския граждански кодекс (Bürgerliches Gesetzbuch, наричан по-нататък „BGB“), приети за транспонирането на Директивата в германския правов ред, са по-конкретно § 439 и 346 от този кодекс.

9 § 439, алинея 4 от BGB, озаглавен „Изпълнение a posteriori“, гласи:

[…]

„Продавачът, който изпълнява a posteriori, като доставя стока без дефекти, може да изисква от купувача възстановяването на дефектната стока съгласно § 346—348.“

10 § 346, алинеи 1—3 от BGB, озаглавен „Последици от развалянето на договора“, гласи следното:

„1. Ако една страна по договора се позове на договорна или законова уговорка за разваляне, получените престации трябва в случай на разваляне да бъдат върнати, а действително получените плодове — възстановени.

2. Вместо връщането или възстановяването длъжникът трябва да изплати обезщетение, доколкото:

1) връщането или възстановяването са изключени поради естеството на придобиването;

2) той е повредил, прехвърлил, отчуждил, променил или преустроил получената стока;

3) получената стока се е влошила или е погинала; изхабяването, съответстващо на нормално използване, обаче не се взема предвид.

Ако съгласно договора се дължи насрещна престация, тя трябва да бъде взета предвид при изчисляването на обезщетението; ако се дължи обезщетение за ползата, получена от заем, може да бъде представено доказателство, че стойността на ползата е била по-ниска.

3. Задължението за обезщетение се изключва:

1) ако недостатъкът, поради който се разваля договорът, се е появил едва при промяната или преустройството на стоката;

2) доколкото кредиторът е отговорен за влошаването или погиването или ако вредата би настъпила и при него;

3) ако в случай на законово условие за разваляне влошаването или погиването е настъпило при заинтересования, макар и той да е положил грижата, която обикновено полага за собствените си работи.

Остатъчното обогатяване трябва да бъде възстановено.“

11 § 100 от BGB, озаглавен „Плодове“, гласи:

„Плодовете са продуктите на една вещ или на едно право, както и ползите, получени от употребата на вещта или на правото.“

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

12 През август 2002 г. Quelle доставя на г-жа Brüning „комплект за варене/печене“ за нейна собствена употреба. В началото на 2004 г. тя установява, че уредът е засегнат от липса на съответствие. Тъй като ремонт е невъзможен, г-жа Brüning връща уреда на Quelle, което го заменя с нов. Това дружество обаче иска от г-жа Brüning да му изплати сумата от 69,97 EUR като обезщетение за ползите, които тя е получила от използването на първоначално доставения уред.

13 В качеството на пълномощник на г-жа Brüning, Bundesverband иска посочената сума да ѝ бъде възстановена. То освен това иска, в случай на замяна на стока,

която не съответства на договора за продажба (наричана по-нататък „несъответстващата стока“), Quelle да бъде осъдено да спре да фактурира суми, съответстващи на употребата на посочената стока.

14 Първоинстанционната юрисдикция уважава искането за възстановяване на сумата и отхвърля исканията за задължаване на Quelle да спре да фактурира суми, свързани с употребата на несъответстваща стока. Подадените както от Quelle, така и от Bundesverband жалби срещу това съдебно решение са отхвърлени. Сезиран с ревизионна жалба, Bundesgerichtshof констатира, че от свързаните разпоредби на § 439, алинея 4 и § 346, алинея 1 и алинея 2, точка l от BGB следва, че в случай на замяна на несъответстваща стока продавачът има право на обезщетение за компенсиране на ползите, които приобретателят е получил от употребата на тази стока до нейната замяна с нова.

15 Като изразява резерви относно така наложената на приобретателя едностранна тежест, Bundesgerichtshof посочва все пак, че не съзира никаква възможност да поправи националната правна уредба по пътя на тълкуването. Всъщност тълкуване, според което продавачът не би могъл да иска обезщетение от приобретателя за употребата на заменената стока, би се оказало в противоречие с текста на релевантните разпоредби на BGB, както и с ясно изразената от законодателя воля, и би било забранено от член 20, алинея 3 от Основния закон (Grundgesetz), по смисъла на който съдебната власт е обвързана от закона и правото.

16 Въпреки това, като се усъмнява в съответствието на разпоредбите на BGB с общностната правна уредба, Bundesgerichtshof решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли да се тълкуват свързаните разпоредби на член 3, параграф 2, параграф 3, първа алинея и параграф 4 или на член 3, параграф 3, трета алинея от

Директивата [...] в смисъл, че не допускат разпоредба на националното право, според която в случай на привеждане на дадена стока в съответствие с договора чрез нейната замяна продавачът може да изисква от потребителя обезщетение за използването на първоначално доставената несъответстваща стока?“

По преюдициалния въпрос

17 С този въпрос препращащата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 3 от Директивата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която позволява на продавача в случаите, когато е продал потребителска стока, засегната от липса на съответствие, да изисква от потребителя обезщетение за употребата на несъответстващата стока до замяната ѝ с нова.

По допустимостта

18 На съдебното заседание Quelle поддържа, че преюдициалният въпрос е недопустим, понеже препращащата юрисдикция е посочила, че транспониращите Директивата национални разпоредби дават възможност за едно-единствено тълкуване и че германското конституционно право ѝ забранява тълкуване contra legem. Следователно, в случай че Съдът тълкувал член 3 от Директивата в различен смисъл, посочената юрисдикция не можела да вземе предвид отговора на Съда.

19 В това отношение следва да се припомни, че в рамките на производство по член 234 ЕО, основавано на ясно разделение на правомощията между

националните юрисдикции и Съда, единствено от компетентността на националния съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, е да прецени предвид особеностите на делото както необходимостта от преюдициално заключение, за да може да постанови решението си, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на общностното право, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (вж. по-конкретно Решение от 22 юни 2006 г. по дело Conseil général de la Vienne, C-419/04, Recueil, стр. I-5645, точка 19 и Решение от 18 юли 2007 г. по дело Lucchini, C-119/05, Сборник, стр. I-6199, точка 43).

20 Отказът за произнасяне по преюдициален въпрос, поставен от национална юрисдикция, е възможен само когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на общностното право няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите фактически и правни елементи, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (вж. по-конкретно посочени по-горе Решение по дело Conseil général de la Vienne, точка 20 и Решение по дело Lucchini, точка 44).

21 Настоящият случай не е такъв.

22 Несигурността относно възможността на националния съд след отговора, даден от Съда на преюдициален въпрос относно тълкуването на директива, да тълкува националното право в светлината на този отговор при спазване на изведените от Съда принципи (вж. в този смисъл Решение от 5 октомври 2004 г. по дело Pfeiffer и др., C-397/01—C-403/01, Recueil, стр. I-8835, точки 113—116, както и Решение от 4 юли 2006 г. по дело Adeneler и др., C-212/04, Recueil, стр. I-6057, точки 110—112) не би могла да повлияе върху задължението на Съда да се произнесе по този въпрос. Всяко друго разрешение би било всъщност несъвместимо със самата цел на признатите в член 234 ЕО правомощия на Съда, които имат за предмет главно да гарантират еднакво прилагане на общностното право от националните юрисдикции (Решение от 6 декември

2005 г. по дело Gaston Schul Douane-expediteur, C-461/03, Recueil, стр. I-10513, точка 21 и Решение от 10 януари 2006 г. по дело IATA и ELFAA, C-344/04, Recueil, стр. I-403, точка 27).

23 От това следва, че преюдициалното запитване е допустимо.

По съществото на спора

24 Според Bundesverband, испанското и австрийското правителство, както и според Комисията на Европейските общности, член 3, параграф 3 от Директивата установява ясно, че не само ремонтът на несъответстваща стока от продавача, но при необходимост и замяната на стоката със стока в съответствие, трябва да се извършва безплатно за потребителя. Задължението за безвъзмездност било неразделно цяло, което имало за цел да защити купувача срещу риска от финансови тежести, които биха могли да го възпрат от позоваване на правата му.

25 Германското правителство отбелязва, че текстът на Директивата не урежда въпроса дали в случай на замяна на несъответстваща стока продавачът може да изисква обезщетение за нейното използване. То подчертава, че от систематична гледна точка съображение 15 от Директивата изразява твърде общ принцип на правото, предоставяйки на държавите-членки пълна свобода да уредят законодателно въпроса в какви случаи потребителят е длъжен да изплати обезщетение за употребата на дадена стока.

26 В самото начало следва да се припомни, че според член 3, параграф 1 от Директивата продавачът отговаря пред потребителя за всяка липса на съответствие, съществуваща в момента на доставка на стоката.

27 Член 3, параграф 2 от Директивата изброява правата, на които потребителят може да се позовава срещу продавача в случай на липса на съответствие на доставената стока. На първо място, потребителят може да поиска привеждането на стоката в съответствие. Ако това е невъзможно, той има право да поиска, на второ място, намаление на цената или разваляне на договора.

28 Що се отнася до привеждането на стоката в съответствие, член 3, параграф 3 от Директивата уточнява, че потребителят може да поиска от продавача да ремонтира стоките или може да поиска продавачът да ги замени, и в двата случая безплатно, освен при невъзможност искането му да бъде удовлетворено или при непропорционалност на същото.

29 Германското правителство изтъква, че както в Предложение 96/C 307/09 за директива на Европейския парламент и на Съвета относно продажбата и гаранциите на потребителски стоки (ОВ C 307, 1996 г., стр. 8), така и в измененото Предложение 98/C 148/11 за директива на Европейския парламент и на Съвета (ОВ C 148, 1998 г., стр. 12), представени от Комисията, текстът се ограничава до това да посочи или „безплатния ремонт на стоката“, или „замяната“ на посочената стока. Това мълчание по отношение на финансовите последици на замяната свидетелствало, че не е било предвидено Директивата да урежда въпроса за евентуално обезщетение за използване.

30 Това обстоятелство обаче е лишено от всякаква релевантност, щом като именно изразът „и в двата случая безплатно“, съдържащ се в Обща позиция (ЕО) № 51/98, приета от Съвета на 24 септември 1998 г. с оглед приемането на Директивата (ОВ C 333, стр. 46), е възприет в окончателния текст, изразяващ по този начин волята на общностния законодател за укрепване на защитата на потребителя.

31 Терминът „безплатно“ от своя страна е дефиниран в член 3, параграф 4 от Директивата като означаващ „необходимите разходи, направени за привеждане

на стоките в съответствие с договора, и по-специално разходите за пощенски услуги, труд и материали“. От използването на наречието „по-специално“ от общностния законодател следва, че това изброяване има примерен, а не изчерпателен характер.

32 Изтъкнатото от германското правителство обстоятелство, според което Прессъобщение C/99/77 на помирителния комитет „Парламент—Съвет“ от 18 март 1999 г. във връзка със споразумението относно гаранциите за потребителите дава ограничителна дефиниция на термина „безплатно“, е ирелевантно в това отношение. Всъщност съгласно постоянната съдебна практика, когато декларация, вписана в протокол от заседание на Съвета, не намира никакъв израз в текста на разпоредба от вторичното право, тя не би могла да бъде възприета за тълкуването на посочената разпоредба (вж. по-конкретно Решение от 26 февруари 1991 г. по дело Antonissen, C-292/89, Recueil, стр. I-745, точка 18 и Решение от 10 януари 2006 г. по дело Skov и Bilka, C-402/03, Recueil, стр. I-199, точка 42).

33 По този начин и от текста, и от релевантните подготвителни работи по Директивата следва, че общностният законодател е възнамерявал да превърне безвъзмездността на привеждането в съответствие на стоката от продавача в съществен елемент на защитата, гарантирана на потребителя от тази директива.

34 Това задължение за безвъзмездност на привеждането в съответствие на стоката от продавача, независимо дали под формата на ремонт или на замяна на несъответстващата стока, цели да защити потребителя срещу риска от финансови тежести, който както отбелязва генералният адвокат в точка 49 от

заключението си, би могъл да го възпре да се позовава на правата си при липса на подобна защита. Това желано от общностния законодател гарантиране на безвъзмездност води до изключване на всяка финансова претенция от страна на продавача в рамките на изпълнението на неговото задължение за привеждане в съответствие на стоката, която е предмет на договора.

35 Това тълкуване се потвърждава от волята, изразена от общностния законодател в член 3, параграф 3, трета алинея от Директивата, да гарантира на потребителя ефективна защита. Тази разпоредба всъщност уточнява, че всеки ремонт или всяка замяна трябва да се извършва не само в разумен срок, но и без значително неудобство за потребителя.

36 Това тълкуване е в съответствие и с целта на Директивата, която както е посочено в съображение 1 от нея, е да допринася за постигане на високо ниво на защита на потребителите. Както следва от член 8, параграф 2 от същата директива, предвидената в нея защита е минимална и въпреки че държавите-членки могат да приемат по-строги разпоредби, те не биха могли да накърняват предвидените от общностния законодател гаранции.

37 Останалите доводи на германското правителство срещу подобно тълкуване не са от естество да го поставят под съмнение.

38 Що се отнася, от една страна, до обхвата, който следва да се признае на съображение 15 от Директивата, което позволява да се вземе предвид употребата от

потребителя на несъответстващата стока, важно е да се отбележи, че първата част от посоченото съображение споменава „възстановяване на сума“ на потребителя, докато втората част визира „мерките, чрез които се постига анулиране на договора“. Тези изрази са еднакви с използваните в Общата позиция на Съвета, на която се позовава и германското правителство.

39 Тази терминология показва ясно, че визираната в съображение 15 хипотеза се ограничава до случая на анулиране на договора, предвиден в член 3, параграф 5 от Директивата — случай, в който като прилага принципа за взаимно възстановяване на получените ползи, продавачът трябва да възстанови на потребителя продажната цена на стоката. Обратно на изтъкнатото от германското правителство, съображение 15 следователно не би могло да се тълкува като общ принцип, който позволява на държавите-членки да вземат предвид във всички случаи, когато желаят, употребата от потребителя на несъответстваща стока, включително в случай на обикновено искане за замяна, направено на основание на член 3, параграф 3 от Директивата.

40 От друга страна, що се отнася до твърдението на германското правителство, според което фактът, че чрез замяната на несъответстваща стока потребителят се ползва от нова стока, без да е необходимо да заплаща финансова компенсация, представлявал неоснователно обогатяване, следва да се припомни, че член 3, параграф 1 от Директивата възлага в тежест на продавача отговорността пред потребителя за всяка липса на съответствие, съществуваща в момента на доставка на стоката.

41 В случай че продавачът достави несъответстваща стока, той не изпълнява точно задължението, което е поел с договора за покупко-продажба и следователно трябва да понесе последиците от това лошо изпълнение на същия. Получавайки нова стока в замяна на несъответстващата, потребителят, който от своя страна

е заплатил продажната цена и следователно е изпълнил точно договорното си задължение, не се обогатява неоснователно. Той само получава със закъснение стока, съответстваща на уговорките в договора, каквато е трябвало да получи от самото начало.

42 Впрочем финансовите интереси на продавача са защитени, от една страна, от двугодишния давностен срок, предвиден в член 5, параграф 1 от Директивата, и от друга страна, от възможността, която той има съгласно член 3, параграф 3, втора алинея от Директивата, да откаже да замени стоката, в случай че този начин на обезщетяване се окаже непропорционален, поради това че му налага неразумни разходи.

43 Предвид всички гореизложени съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 3 от Директивата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, позволяваща на продавача в случаите, когато е продал потребителска стока, засегната от липса на съответствие, да изисква от потребителя обезщетение за употребата на несъответстващата стока до нейната замяна с нова.

По съдебните разноски

44 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 3 от Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 година относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, позволяваща на продавача в случаите, когато е продал потребителска стока, засегната от липса на съответствие, да изисква от потребителя обезщетение за употребата на несъответстващата стока до нейната замяна с нова.

Подписи